

a következő végzéssel adták vissza: «manuscriptum hoc eum in finem restitui, quo illud concernenti Revisori exhibeat.»¹ Erre az aktára már rá van vezetve az 1804. évi első ügyirat száma (221/1804.), mellyel január 3-án a kebelbeli revizori hivatalba küldték át a két darabból álló kéziratot. A továbbiakat Széll a 102—113. lapokon részletesen ismerteti.

WALDAPFEL JÓZSEF.

ADALÉK BALASSI BÁLINT ÉLETTÖRTÉNETÉHEZ.

A gróf Zichy család zselői levéltárából már eddig is több olyan okmány került elő, amelyek Balassi Bálint életéhez szolgáltatnak új adatokat. Legújabbban kezembe került Melyth István egyik levelének fogalmazványa, amely a költőnek Várday Mihály özvegyével, Dobó Krisztinával kötött házasságával kánonjogi szempontból foglalkozik. Tekintve, hogy a levéltár Kisvárdra és vidékét tárgyaló okleveleket tartalmaz, remélem, hogy a XVI. századi anyagnak átvizsgálásával több újabb adattal szolgálhatok B. Bálint életét illetőleg.

Költőnk szerencsétlen házassága révén ellenkezésbe kerül a Várday-familiával is. Zakolyi Miklóst, kihez Mágóchy Gáspár az alább közölt levelét írja, közeli rokonai kötelekek fűzték a Várday-familiához, hiszen Várday leány volt az anyja. Ezt a körülményt az alábbi levél megértése végett említettem fel.

Regécz, 1586. dec. 4.

Mágóchy Gáspár tiltakozik az ellen, hogy Balassi Bálintnak segítséget ígért Zakolyi Miklós megtámadása esetére, sőt a Kisvárdra elleni erőszakoskodása miatt megfeddette őt.

Egregie Domine et frater nobis observande. Salutem et servicii commendacionem: Aż wr łftentül kewanok kęgdnek minden iokatt es egheffeget hożżw eletett meghadatnj, mind aż kęgdhez tartożokkal egietemben. Megh erteottem minden rendibül aż kęgd leweléeth: Byżonŷ felette igen banom hogy Balaffa Balinth eżt chielekeotte kęgden, es hogŷ Borayhoż is hożga akar nyulnŷ; Ażt sem webem io neweon tüle, hogŷ ażżal kerkeodeott kęgd eleott, hogŷ en ŵ Neky seghítfeğhett igertem wolna kęgd ellen, mertt latta kęgd hogy betegh ember wagiok, de ażertt mind eżeon betegfeğemben sem feleyteottem žinton annira el eżemeth, hogŷ en walaky mellett kęgd ellen tamadnék, mertt en mindenben kęgd attiafia wagiok. Ahol kęgd en tülem walamj seghítfeğhett kewanna, ażt en keonnŷen megh chielekeodhetném, tartożnamŷ minden lehattfeğes dologban kęgdett seghitenem, De iol tuggia kęgd orżaghwnknak ereos teorwenyeth, Nem akarnam hogŷ ember halal keowetkeożnek keożteteok (kŷ igen keonnynen meghis lenne) es ennekem illen wenfeğemben es betegfeğemben minden teorwenzekkor oith kellene aż waarmegyen comparealnom: Nanem im irtam nekŷ igen keményen, tudom penigh hogŷ hażnaŷ ležen irafomnak, es eż wtan illen magha gon-

¹ Rev. libr. N° 25.

dolatlanul nem haborgaltia kēgdet, Boraydath sem bantia, hanem mafkepen wežy eleytt až dolognak, až weghežes kyweol nem jár, hanem až igažhož tartia meghatt. Až wriften tarchia megh io egheffegben kēgdet, Datum in arce Reghez die 4 Dežembris A^o 1586.

Amicus et frater

Caspar Magochy etc.

(Kivül:) Egregio domino Nicolao Zokoly de Kiswarda etc. domino et fratri nobis observandissimo.

(A levél eredetije a levéltár Missilisei között.)

Közli: LUKSICS PÁL.

A «CSORDAPÁSZTOROK» KARÁCSONYI ÉNEK SZERZŐJE.

Perényi József, régi magyar egyházi énekeink buzgó kutatója, érdekes cikket írt *A Boldogasszony Anyánk kora és szerzője* cím alatt a Katholikus Szemle múlt évi IV. füzetébe. Értekezésében Szentmihályi Mihály *Énekes könyvének*¹ hét darabját a kötet összeállítójának tudja be, köztük a *Csordapásztorok* néven ismert karácsonyi éneknek (*Csordapásztorok, midőn Bellehembem*) szövegét is, dallamát is. Noha ezért a megállapításért a szerző Szent-Gály Gyulára hárítja a felelősséget, mégis, mivel a maga tekintélyével erősíti, kötelességünknek érezzük rámutatni ennek az állításnak alaptalan voltára, nehogy — mint annyi más tévedés — ez is beletögződjék a köztudatba.

Hogy a *Csordapásztorok* szövege nem Szentmihályi műve, azt könnyű igazolni. Ez az ének ugyanis Szentmihályinak 1797—98-ban megjelent műve előtt már több mint egy századdal olvasható volt, mégpedig szinte az utolsó betűig megegyező szöveggel a Szelepcsényi-féle énekeskönyvben (*Istenes-énekek*, 1672), sőt mivel az javarészben a Kisdi-féle énekeskönyvre megy vissza (*Cantus catholici*, 1651) s ezt az énekét «régi ének» jelzéssel adja, nyilván már ott is megtalálható így. (Kisdi énekeskönyve jelenleg nincs a kezem ügyében, de a kérdés eldöntésére nézve ez most nem fontos.) A *Csordapásztorok* szövegéhez tehát Szentmihályinak nincs köze, pusztán lenyomatta, még csak nem is változtatott rajta.

Hogy a *Csordapásztorok* dallama Szentmihályitól való, azt sem mester-ség megcáfolni. Szentmihályi énekeskönyve ugyanis — dallamok nélkül jelent meg! Valóban nem tudom, hogy Perényi — illetőleg forrása, Szentgály — milyen dallamra gondolt. Talán az éneknek valamilyen eddig nem ismert dallamára? Ilyenről azonban nem tudok, s az irodalomban sem található a legkisebb nyoma. A *Csordapásztorok* dallamának van egy csomó népies változata, de mind arra a dallamra megy vissza, amely már Kisdi 1651-es

¹ Egyházi énekes könyv, mely magában foglalja az Istennek ditséretéhez... alkalmaztatott... deák, és magyar zsoltárokat és énekeket. Ezeket... régi... és újabb könyvekből, különös írásokból, maga-készített munkáiból is egybe szedte... Eger, 1797—98.